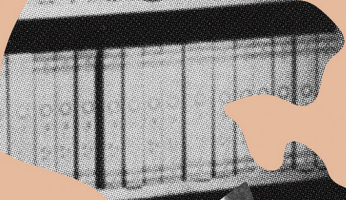

Geniri:
Kübra
Bodur

Weden Yazıyorum
George Orwell

NEDEN YAZIYORUM

Çok erken yaşlardan itibaren, belki beş ya da altı yaşımdan beri, büyüdüğümde yazar olmam gerektiğini biliyordum. On yedi ile yirmi dört yaşları arasında bu fikirden vazgeçmeye çalıştım, ama bunu gerçek doğama aykırı davrandığımin ve er ya da geç sakinleşip kitap yazmam gerektiğinin bilinciyle yaptım.

Üç çocuğun ortancasıydım ama üç kardeş olarak hepimizin arasında beşer yaş fark vardı ve sekiz yaşına gelene dek babamı neredeyse hiç görmedim desem yeridir. Bu ve diğer nedenlerden dolayı biraz yalnızdım ve kısa süre sonra okul günlerim boyunca beni gözden düşüren nahoş tavırlar geliştirdim. Hikâye uydurmak ve hayalî kişilerle sohbet etmek gibi yalnız çocuk alışkanlıklarım vardı ve sanırım en başından beri edebî hırslarım, yalnızlık ve değersizlik duygusuyla iç içe geçmişti. Kelimelerle ilgili bir yeteneğimin ve tatsız gerçeklerle yüzleşme gücümün olduğunu biliyordum ve bunun, gündelik yaşamdaki başarısızlığımdan intikamımı alabileceğim bir tür özel dünya yarattığını hissetmeye başlamıştım. Bununla birlikte, çocukluğum ve gençliğim boyunca ürettiğim ciddi –yani ciddi bir şekilde tasarlanmış– yarım düzine sayfa ortaya çıkmamıştır. İlk şiirimi dört beş yaşlarında yazdım, annem dikte ettirdi. Bir kaplan hakkında olduğu ve kaplanın “sandalye benzeri dişleri” olduğu dışında hiçbir şey hatırlayamıyorum, ki şimdi

düşününce bence yeterince iyi bir benzetmemiş. Ancak galiba Blake'in *Tiger, Tiger* adlı şiirinden bir esinlenmeydi. On bir yaşında, 1914-18 savaşı patlak verdiğinde yerel gazetede basılan yurtsever bir şiir yazdım, iki yıl sonra Kitchener'in ölümü üzerine yazdığım şiir de gazetede yayımlandı. Biraz daha büyüdüğümde zaman zaman George dönemi tarzında, genellikle yarım bıraktığım "doğa şiirleri" yazdım. Ayrıca iki kez de kısa öykü girişiminde bulundum ki ikisi de korkunç bir başarısızlıktı. Tüm bu yıllar boyunca gerçekten kâğıda döktüğüm sözde ciddi işlerin toplamı buydu.

Ancak bu süre zarfında bir anlamda edebî faaliyetlerde bulundum. Başlangıç olarak hızlı, kolay ve pek zevk almadan ürettiğim ısmarlama şeyler vardı. Okul çalışmalarının yanı sıra, şimdi bana şaşırtıcı gelen bir *vers d'occasion*¹ yarı komik şiirler yazıyor –on dört yaşında Aristophanes'i taklit ederek yaklaşık bir haftada upuzun, kafiyeli bir oyun yazmıştım– ve hem basılmış hem de elle yazılmış okul dergilerinin düzenlenmesine yardımcı oluyordum. Bu dergiler, hayal edebileceğiniz en acınası, gülünç şeylerdi ve şu an en ucuz gazetede bile yaşayacağımdan çok daha az sorun yaşamıştım. Tüm bunlar olurken, on beş yıl ya da daha uzun bir süre boyunca oldukça farklı türden bir edebî alıştırmaya yürüttüm. Planım, kendimle ilgili sürekli bir "hikâye", yalnızca zihnimde var olan bir tür günlük oluşturmaktı. Bu aslında pek bana özel bir şey değildi çünkü günlük yazmanın çocuk ve ergenlerin ortak bir alışkanlığı olduğuna inanıyorum. Küçücük bir çocukken, mesela Robin Hood olduğumu hayal eder ve kendimi zihnimde heyecan verici maceraların kahramanı olarak canlandırırdım. Ama çok geçmeden "hikâyem" kabaca "narsist" olmaktan çıktı ve gitgide çok daha basit bir hal aldı.

---

1 Özel günler için yazılan Fransız şiir türü. (ç.n.)

Yazdığım sadece yaptıklarımın ve gördüklerimin dümdüz bir açıklamasıydı. Dakikalarca aklımdan şöyle cümleler geçirdi: “*Kapıyı itip açtı ve odaya girdi. Müslin perdelerin arasından süzülen sarı bir gün ışığı huzmesi hokkanın yanında yarı açık kibrit kutusunun durduğu masaya eğildi. Sağ eli cebinde pencereye doğru ilerledi. Sokakta üç renkli bir kedi ölü bir yaprağı kovalıyordu,*” vs vs. Doğru kelimeleri aramak zorunda olduğum ve aradığım halde bu betimleme çabasını neredeyse kendi iradem dışında, dışarıdan gelen bir tür zorlama altında yapıyor gibiydim. O dönem yazmış olduğum “öyküler”, sanırım, farklı yaşlarda hayran olduğum çeşitli yazarların üsluplarını yansıtmış olmalı, ama hatırladığım kadarıyla her zaman aynı titiz betimleme niteliğine sahipti.

On altı yaşımdayken birdenbire yalnızca kelimelerin, yani kelimelerin seslerinin ve çağrışımlarının sevincini keşfettim. *Kayıp Cennet*’teki şu satırlar,

So hee with difficulty and labour hard

Bu yüzden zorlukla ve çok çalışarak

Moved on: with difficulty and labour hee,

Devam etti, zorlukla ve çok çalışarak

şimdi bana o kadar da harika görünmüyor. Hatta şu an okuduğumda omurgamdan aşağı bir ürperti geçirten “hee”² kelimesi, zamanında bana apayrı bir zevk veriyordu. Bir şeyleri tarif etme ihtiyacına gelince; bunu yapabileceğimi zaten çok iyi biliyordum. O zamanlar kitap yazmak istediğim söylenebilirse, ne tür kitaplar yazmak istediğim çok netti. Mutsuz sonla biten, ayrıntılı ve dikkat çekici benzetmelerle dolu, ayrıca kelimelerin

---

2 İngilizce erkek kişi zamiri olan “he” nin, Anglo-Sakson ve Orta Çağ dönemi edebiyatındaki kullanımı. (ç.n.)

kısmen sesleri için kullanıldığı abartılı nesirlerle dolu muazzam natüralist romanlar yazmak istiyordum. Otuz yaşında yazdığım ama çok daha önceden tasarladığım, tamamlanmış ilk romanım *Burma Günleri* aslında tam da böyle bir kitap.

Geçmişime dair tüm bu bilgileri veriyorum çünkü bir yazarın erken gelişimi hakkında bir şeyler bilmeden onun güdülerini doğru değerlendirebileceğimizi düşünmüyorum. Yazarın meselesi yaşadığı çağa göre belirlenecek –en azından bizimki gibi çalkantılı, devrimci çağlarda bu böyledir– ama yazar daha yazmaya başlamadan, hiçbir zaman tamamen kurtulamayacağı duygusal bir tavır edinmiş olacaktır. Hiç şüphesiz onun işi, mizacını disiplin altına almak ve olgunlaşmamış bir aşamada ya da sapkın bir ruh halinde takılıp kalmaktan kaçınmaktır. Zira yazar, erken dönem etkilerinden tamamen kurtulursa, yazma dürtüsünü öldürmüş olacaktır. Geçimini sağlama ihtiyacını bir kenara bırakırsak, yazmanın, en azından nesir yazmanın dört büyük nedeni olduğunu düşünüyorum. Bunlar her yazarda farklı derecelerde bulunur ve herhangi bir yazardaki oranlar, içinde yaşadığı atmosfere göre zaman zaman değişir. Bunlar:

(i) Katıksız bencillik: Zeki görünmek, hakkında konuşulması, ölümden sonra hatırlanmak, çocuklukta seni küçümseyen yetişkinlerden intikam almak vb. Yazarlar bu özelliği, bilim insanlarıyla, sanatçılarla, politikacılarla, avukatlarla, askerlerle, başarılı iş adamlarıyla, kısacası insanlığın tüm kabuğuyla paylaşırlar. Sanılanın aksine insanlığın büyük bölümü aşırı derecede bencil değildir. İnsanlar yaklaşık otuz yaşından sonra bireysel hırslarını bırakır –aslında birçok durumda birey olma duygusunu neredeyse tamamen terk eder– ve esas olarak başkaları için yaşar ya da angarya altında boğulurlar. Ancak kendi hayatlarını sonuna kadar yaşamaya kararlı, yetenekli, iradeli insanlardan oluşan bir azınlık da vardır ve yazarlar bu sınıfa

aittir. Ek olarak, ciddi yazarların, parayla daha az ilgilenmelerine rağmen, genel olarak gazetecilerden daha kibirli ve benmerkezci olduklarını söylemeliyim.

(ii) Estetik coşku: Dış dünyadaki güzellik algısı, diğer yandan kelimeler ve onların doğru düzenlemeleri... Bir sesin diğeri üzerindeki etkisinden, iyi düzyazının sertliğinden ya da iyi bir öykünün ritminden alınan haz... Kişinin değerli olduğunu ve kaçırılmaması gerektiğini düşündüğü bir deneyimi paylaşma arzusu... Pek çok yazarda estetik güdü çok zayıftır, ancak bir kitap yazarı, hatta herhangi bir ders kitabı yazarı bile, faydacı olmayan sebeplerle kendisine çekici gelen sevimli sözcüklere ve tümcelere sahip olacaktır; ya da tipografi, kenar boşluklarının genişliği vb. konularda güçlü duygular besleyebilir. Yani yazar, bir demiryolu kılavuzu seviyesinin üzerinde, hiçbir kitap estetik kaygılardan tamamen bağımsız değildir.

(iii) Tarihsel dürtü: Her şeyi olduğu gibi görme, gerçekleri bulma ve gelecek nesiller için saklama arzusu.

(iv) Politik amaç: “Politik” kelimesinin mümkün olan en geniş anlamıyla kullanılması. Dünyayı belirli bir yöne doğru itme arzusu, diğer insanların peşinden koşmaları gereken toplum türü hakkındaki fikirlerini değiştirme isteği. Bir kez daha, hiçbir kitap, politik ön yargılardan tamamıyla bağımsız değildir. Zira sanatın siyasetle hiçbir ilgisinin olmaması gerektiği görüşü, başlı başına siyasi bir tavidir.

Bu çeşitli dürtülerin, nasıl birbirleriyle savaşmak ve kişiden kişiye ve zamandan zamana dalgalanmak zorunda oldukları görülebilir. Doğan gereği – ki “doğanızı” ilk yetişkin olduğunuzdaki ruh hali olarak kabul edersek– ben ilk üç güdünün dördüncüsünden daha ağır basacağı bir insanım. Barışçıl bir çağda, gösterişli ya da sadece betimleyici kitaplar yazabilir ve

siyasi bağılıklarımdan neredeyse habersiz kalabilirdim. Şu anki durumdaysa bir tür broşür yazarı olmaya zorlandım. Önce uygun olmayan bir meslekte (Burma'da Hint İmparatorluk Polisi olarak³) beş yıl geçirdim. Ardından yoksulluk ve başarısızlık duygusu yaşadım. Bu, otoriteye karşı doğal nefretimi artırarak ilk kez işçi sınıflarının varlığının tam olarak farkına varmamı sağladı. Devamında da Burma'daki iş bana emperyalizmin doğası hakkında biraz fikir verdi, yine de bu deneyimler bende doğru bir siyasi yönelimin oluşması için yeterli değildi. Sonra Hitler, İspanya İç Savaşı gibi şeyler geldi başımıza. O tarihte yazdığım, ikilemimi dile getiren küçük bir şiir hatırlıyorum:

*Mutlu bir papaz olabilirdim;
İki yü yıl önce,
Sonsuz kıyamet üzerine vaaz verebilir,
Cevizlerimin büyümesini izleyebilirdim.
Maalesef kötü bir zamanda doğmuşum,
O güzel sığınağı özlemişim,
Artık dudağımın üstündeki tüyler uzamış
Ve din adamlarının hepsi temiz tıraşlı.
Daha sonra günler hâlâ güzel geçiyordu,
Bizi memnun etmek kolayken,
Kötü düşüncelerimizi savururduk,
Ağaçların koynunda uyurken,
Sahip olmaya cesaret ettiğimiz tüm cahiller,
Şimdi gizlediğimiz sevinçler;*

---

3 1922'den 1927'ye kadar Burma'daki (Birmanya) Hindistan İmparatorluk Polis Teşkilatı'nda çalışan Orwell, buradaki deneyimlerinden, ilk romanı *Burma Günleri'*nde (1934) bahsetmektedir. (ç.n.)

*Elma dalı üzerindeki yeşil ispinoz,
Titretebilir düşmanlarımı.*

*Ama kızların göbekleri ve kayısılar,
Gölgeli bir deredeki kızılkanatlar,
Atlar, şafakta uçuşan ördekler,
Bunların hepsi bir rüya.*

*Rüya görmek yasaklanır,
Umutlarımız yaralanmasın diye.
Atlar krom çelikten yapılır,
Küçük şişman adamlar yaralanmasın diye.*

*Ben hiç dönmeyen bir solucanım,
Haremi olmayan bir harem ağasıyım.
Rahip ve komiser arasında,
Yüüyeyen bir Eugene Aram'ım.⁴*

*Komiser cezamı kesiyor,
Arkada radyo açıkken.
Rahip bir Austin Seven⁵sözü veriyor;
Duggie⁶hesabı her zaman kapatırken,*

---

4 Eugene Aram bir İngiliz filologdu, ama aynı zamanda Thomas Hood tarafından *The Dream of Eugene Aram*'da ve Edward Bulwer-Lytton'un 1832 tarihli romanı *Eugene Aram*'daki meşhur katil olarak ün salmıştı. Sonrasında, 1989'da, Aram ile aynı Yorkshire kasabasından bir avukat onun masum olduğunu iddia etmişti. (ç.n.)

5 Austin 7, 1922-1939 yılları arasında üretilen bir otomobil modelidir. Araç, "Baby Austin" olarak anılmakta olup o dönem Britanya pazarı için üretilen en popüler araçlardandı. (ç.n.)

6 Yazarın burada "Duggie" diye bahsettiği kişinin hiçbir zaman net bir açıklaması bulunmamasına rağmen, edebiyat çevrelerinde bu kişinin

*Rüyamda mermer salonlarda yaşıyordum,
Gerçek olsun ümidiyle uyandım.
Hangimiz böyle bir çağ için doğdu ki?
Smith mi? Jones mu? Sen mi?*

1936-1937 arasında yaşanan İspanyol Savaşı ve diğer olaylar, dengeleri değiştirdi. Bu değişim, benim de kendi yolumu çizmemi sağladı. 1936'dan beri yazdığım her ciddi çalışma, doğrudan veya dolaylı olarak totaliterliğe karşı olup –anladığım haliyle– demokratik sosyalizm için yazıldı. Bizimki gibi bir dönemde, bu tür konuları yazmaktan kaçınılabileceğini düşünmek bana saçma geliyor. Herkes bu konular hakkında öyle ya da böyle yazıyor. Bu da sadece kişinin hangi tarafı tuttuğu ve hangi yaklaşımı izlediği sorusunu beraberinde getiriyor. Ve kişi, siyasi ön yargısının ne kadar çok bilincine varırsa, estetik ve entelektüel bütünlüğünden ödün vermeden siyasi olarak hareket etme şansı da o kadar artmış oluyor.

Son on yılda en çok yapmak istediğim şey, politik yazıları bir sanat haline getirmektir. Bunun için çıkış noktam hep bir yandaşlık, bir adaletsizlik duygusuydu. Kitap yazmak için masaya oturduğumda kendi kendime “Sanat eseri üreteceğim,” demiyordum tabii. Yazıyorum çünkü ifşa etmek istediğim bir yalan, dikkat çekmek istediğim bir gerçek, sesini duyurmak istediğim şeyler var. Ama aynı zamanda estetik bir deneyim olmasaydı bir kitabı, hatta uzun bir dergi makalesini yazamazdım. Çalışmamı incelemek isteyen herkes, bu düpedüz propaganda olsa bile, tam zamanlı bir politikacının alakasız olarak kabul edeceği çok şey içerdiğini görecektir. Çocukluğumda edindiğim dünya

---

bir bahisçi olduğu ve o dönemin bahisçilerinin aksine, ödemeleri kazananlara zamanında ve tam yapan biri olduğu düşünülüyor.
<https://www.orwelltoday.com/readerorwellwhyopoem2.shtml> (ç.n.)

görüşünü tamamen terk edemiyorum, zaten bunu yapmak da istemiyorum. Hayatta ve iyi durumda olduğum sürece, nesir tarzı hakkında güçlü duygular beslemekten, yeryüzünü sevmekten, katı nesnelere ve yararsız bilgi kırıntılarından zevk almaya devam edeceğim. Bu tarafımı bastırmaya çalışmanın bir faydası yok. Çünkü buradaki asıl iş, kökleşmiş beğenilerimi ve hoşlanmadıklarımı, bu çağın hepimize dayattığı temelde kamusal olup bireysel olmayan faaliyetlerle uzlaştırmaktır.

Bunu yapmak elbette çok da kolay değil. Yapının ve dilin sorunlarını gündeme getiriyor neticede. Aynı zamanda “doğruluk” meselesine de yeni bir kapı açıyor. Ortaya çıkan daha kaba türden güçlülere yalnızca tek bir örnek vermeme izin verin. İspanya İç Savaşı hakkındaki kitabım *Katalonya’ya Selam* elbette açık sözlü politik bir kitap, ancak esas olarak belirli bir tarafsızlık ve biçime saygıyla yazıldı. Edebi içgüdülerimi ihlal etmeden tüm gerçeği anlatmak için çok uğraştım. Ancak kitap, diğer konuların yanı sıra, Franco ile komplolarla suçlanan Troçkistleri savunan, gazete alıntıları ve benzerleriyle dolu uzun bir bölüm içeriyor. Açıkçası, bir veya iki yıl sonra sıradan okuyucunun ilgisini çekmeyecek böyle bir bölüm, kitabı mahvedecektir. Saygı duyduğum bir eleştirmen bana bununla ilgili bir nutuk çekip, “Tüm o şeyleri neden ekledin kitaba?” diye sordu. “İyi olabilecek bir kitabı gazeteciliğe dönüştürdün,” diye de devam etti. Aslında söylediği doğrudu ama başka türlü söyleyemedim. İngiltere’de çok az kişinin bilmesine izin verilen bir şeyi, masum insanların haksız yere suçlandıklarını öğrenmiştim. Buna sinirlenmiş olmasaydım, kitabı asla yazamazdım.

Öyle ya da böyle, bu sorun tekrar ortaya çıkıyor. Dil sorunu daha inceliklidir ve tartışılması epey uzun sürer. Sadece son yıllarda betimleyicilikten daha uzak ve daha kesin yazmaya ça-

lıştığımı söyleyeceğim. Her halükârda, herhangi bir yazı stilini mükemmelleştirdiğiniz zaman, kendinizi de aşmış oluyorsunuz. *Hayvan Çiftliği*, ne yaptığımın bilincinde olarak politik amaçla sanatsal amacı bir bütün halinde birleştirmeye çalıştığım ilk kitaptı. Yedi yıldır roman yazmıyorum, ama yakında yeni bir tane yazmayı umuyorum. Yazacağım şey başarısız olmaya mahkûm, her kitap başarısızdır, fakat en azından ne tür bir kitap yazmak istediğimi çok daha net olarak biliyorum.

Son bir veya iki sayfaya dönüp baktığımda, yazarkenki amacımı tamamen kamu yararınaymış gibi gösterdiğimi görüyorum. Bu yazı adına son izlenim bu şekilde kalsın istemem. Bütün yazarlar kendini beğenmiş, bencil ve tembeldir ve güdülerinin temelinde bir gizem yatar. Bir kitap yazmak, uzun ve acılı bir hastalık nöbeti gibi korkunç, yorucu bir mücadeledir. Karşı koyamayacağımız ya da anlayamayacağımız bir şeytan tarafından yönlendirilmeseydik, insan böyle bir şeye asla kalkışmazdı. Herkes bilir ki şeytan, bir bebeğin dikkat çekmek için çığlık atmasına neden olan içgüdünün kendisidir. Yine de kendi kişiliğini silmek için sürekli mücadele etmedikçe, okunabilir hiçbir şey yazamayacağı da doğrudur. İyi bir düzyazı, temiz bir pencere camı gibidir. Ben de hangi güdülerimin en güçlü olduğunu kesin olarak söyleyemem ama hangisinin takip edilmeyi hak ettiğinin farkındayım. Ve çalışmalarına dönüp baktığımda, siyasi bir amaçtan yoksun olduğum yerlerde daima cansız kitaplar yazdığımı ve kendime ihanet edip abartılı pasajlara, anlamsız cümlelere, dekoratif sıfatlara ve genel olarak saçmalıklara kapıldığımı görüyorum.

Gangrel, Sayı 4, Yaz 1946